

KISS GÁBOR FERENC

**Az első magyar ejtőernyős alakulat
(1938–1939)**

A magyar királyi honvéd 1. ejtőernyő-zászlóalj jelvénye

A fejlesztés előzményei

Az ejtőernyő első katonai alkalmazására kétségkívül az első világháború légiharcaiban került sor. Az ejtőernyő hiánya kezdetben lehetetlenné tette a repülésképtelenné vált gép elhagyását, azonban a légierő alkalmazásának kiterjedése, s ezzel együtt a veszteségek növekedése arra készítette a szembenálló légierőket, hogy a pilótákat felszereljék mentőernyővel. Nem kellett sok időnek eltelni ahhoz, hogy rájöjjenek, az ejtőernyő más, konkrét harci tevékenység eszköze is lehet. Születtek elméletek csapatok légi úton történő bevetésére az ellenséges vonalak mögött, de ezek kipróbálatlanul maradtak egészen a második világháborúig. A két világháború közötti hadseregekben a kísérletezéseken túl nem történtek jelentős erőfeszítések ejtőernyős fegyvernem fejlesztésére. A harmincas években azonban akadt egy hatalom, ahol jelentős gyakorlati tevékenység indult az új fegyvernem fejlesztésében. Ez az ország a Szovjetunió, ahol a beinduló kísérletezések és fejlesztések után az évtized végére a Vörös Hadsereg – a világon elsőként – megkezdte az első ejtőernyős magasabb egységek – dandárok, hadtestek – szervezését. Az újonnan alakult csapattesteknek a megfelelő légi szállító kapacitással kiegészülve képesnek kellett lenniük a légi úton szállított nehézfegyverzettel együtt az ellenséges frontvonal mögött mélységben végrehajtani a kijelölt hadműveleti feladatot.

A hadgyakorlatokon jól vizsgázott elméletek és csapatok azonban nem csak a szovjet hadvezetést befolyásolták – ahol további ejtőernyős erők szervezését kezdték meg –, hanem az új német hadsereg újdonságok iránt fogékony vezetését is. Egyik ilyen hadgyakorlaton meghívott megfigyelőként részt vett Kurt Student tábornok is, akire a látottak nagy hatást gyakoroltak, s hazatérve Németországba, ő vált a német ejtőernyős fegyvernem megalapítójává. Munkájának „gyümölcsét” a második világháborúban,

a norvégiai, dániai, nyugati s krétai hadjáratok idején szüretelték le, a világ nagy meglepetésére. Ezen sikerek hatásra kezdtek meg majd a nyugati hatalmak is a nagyszabású fejlesztéseket, s Magyarországnak is példaként szolgált.

A magyar honvédség ebben a korban a modern fegyvernemek tekintében rendkívül elmaradásban volt a korszerű haderőktől. Köszönhető ez részben a trianoni békeszerződés előírásainak, s részben az ország rossz gazdasági helyzetének. A modern fegyvernemeket – páncélosok, légierő – csak korlátozottan, rejtve lehetett fenntartani.¹ A nyílt fejlesztést jelentő Huba hadrend tervezete célul tűzte ki az ún. gyorscsapatok – páncélos és gépkocsizó lövész erők – és a légierő fejlesztését.² Ebbe a koncepcióba illeszkedett³ az ejtőernyős csapat nyílt – vagyis nem rejtetten történő – felállítása is. Az 1938. október 1-től érvénybe lépő új békehadrend kimondja, hogy „... a honvédségi alakulatok 1938. évi október hó 1-vel életbe lépő új – nyílt – elnevezései mielőbb részletesen megállapítassanak...” s utal ejtőernyős osztagra is, melynek a neve ettől az időponttól kezdve magyar királyi honvéd ejtőernyős század. Tehát ettől az idő ponttól jelenik meg mint nyílt hadrendi elem.

A meginduló gyakorlati szervező tevékenység előtt azonban érdemes pillantást vetni az ezt megelőző, mintegy előkészítő hazai elméleti munkára. Annak ellenére, hogy honvédségünk akkor még nem rendelkezett a korszerű hadviseléshez szükséges eszközökkel és fegyvernemekkel, a tisztikar igyekezett felkészülni – legalábbis elméletben – az új harceljárásokra. A páncélos és légierőkön kívül így volt ez a légi úton szállított csapatok és az ejtőernyősök alkalmazása tekintetében is. Az elméleti munka fontos terepe volt a Magyar Katonai Szemle című folyóirat is, melynek cikkei figyelemreméltó olvasmányok még korunk emberének is. A tanulmányokon keresztül érzékelni lehet, hogy a konzervatívnak tartott Horthy-hadsereg-

¹ Dombrády-Tóth: i. m. 58–62.

² Dombrády-Tóth: i. m. 111–112.

³ Rendszeresítendő elnevezések a Huba-I békehadrendben. Országos Hadtörténeti Levéltár (a továbbiakban: OHL) 2546. eln. 1. VKF. 1938.

ben akadtak olyanok, akik figyelemmel kísérték a modern hadtudományi irányzatokat.

Olvashatunk az ejtőernyővel szállított diverzáns csapatok alkalmazásáról⁴ és az ellenséges front mögötti területen bevetett osztagokról.⁵ A kiragadott példákon túl számos írás foglalkozik a kérdéssel.⁶ Szentnémedy Ferenc tanulmányában megjelenik egy később divatossá váló fogalom, a függőleges átkarolás.⁷ Mint látható, a honvédségen belül akadtak olyan tisztok, vezető beosztásban is, akik felismerték az új fegyvernem jelentőségét, s az általa nyújtott taktikai lehetőségeket. A példákon túl fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a megalakult ejtőernyős csapat tisztjei a későbbiekben is rendszeresen jelentettek meg tanulmányokat az ejtőernyős csapatokról, tehát a gyakorlati képzésen túl igyekeztek ezt más fegyvernembeli tisztekkel megismertetni, s némi elméleti megalapozást is adtak az új típusú fegyvernem új típusú kiképzési módszereinek és alkalmazásának.⁸

⁴ SCHMOLL ENDRE: Repülőkkal szállított romboló osztagok. *Magyar Katonai Szemle*, (a továbbiakban: MKSz) 1931. IV. évnegyed. 12. füzet. 161.

⁵ BOKOR MIKSA: Vállalkozás ejtőernyőkkel az ellenség hátában. MKSz, 1936. I. évnegyed. 3. füzet 132.

⁶ Néhány példa az érdeklődőknek: GYULAI ISTVÁN: Az ejtőernyő és újabb felhasználási módjai. MKSz, 1932 II. évnegyed. 6. füzet 102.; TÓTH ELEMÉR: Csapatszálítások repülőgéppel és ejtőernyős kirakások. MKSz, 1936. III. évnegyed. 7. füzet 116.; NAGY BÉLA: Vállalkozás az ellenség hátában. MKSz, 1936. IV. évnegyed. 12. füzet 96.; SZENTNÉMEDY FERENC: Ejtőernyős csapatok kiképzése és alkalmazása angol, francia és lengyel megvilágításban. MKSz, 1939. III. évnegyed. 9. füzet 120.

⁷ SZENTNÉMEDY FERENC: A függőleges átkarolás kérdéséhez.. MKSz, 1937. II. évnegyed.

⁸ Ismét néhány példa az állítás igazolására: SZOKOLAY TAMÁS: Az ejtőernyőugrás a jövő legkatonásabb sportja. MKSz, 1939. III. évnegyed. 9. füzet 132.; MAKRAY FERENC: Az ejtőernyős csapatok magyar szemmel nézve. MKSz, 1939. III. évnegyed. 9. füzet 142.; MAKRAY FERENC: Szervezési kérdések az ejtőernyős csapatok megalakításával. MKSz, 1940. II. évnegyed. 4. füzet 143.

Az ejtőernyős keretből ejtőernyős század

Mivel a Magyar Királyi Honvédség korábban nem rendelkezett ejtőernyős egységekkel, így az alakulat felállítása már a kezdetek kezdetén nehézségekbe ütközött. A felállított kiképzőkeret, bár jó minőségű emberanyag alkotta, az ejtőernyős hadviselésben és egyáltalán az ejtőernyőzésben nem rendelkezett semmiféle tapasztalattal, így nekik kellett kifejleszteni a követendő kiképzési és harcászati módszereket.

A keret parancsnokául vitéz Bertalan Árpádot nevezték ki, mivel a jelentkezők közül ő volt az egyetlen, aki korban és rangban is megfelelt.⁹ A kinevezésben mindezeket túl közrejátszhatott első világháborús harci tapasztalata is. Mint rohamcsapat-parancsnok nagy tapasztalatot szerzett rajtaütések végrehajtásában, s egy ilyen tettéért elnyerte a tiszti arany vitézségi érmet, illetve a Mária Terézia-rendet.¹⁰ Az alakulat felállításáról 1938 nyarán született elhatározás s felhívás tisztek jelentkezésére. A jelentkező tisztekből válogatták ki orvosi és pszichológiai vizsgálatok alapján a kerethez szükséges 7 főt.¹¹

A válogatáson Vértes Béla, Mátrai Károly, Lédeczy László, Pataki Géza, Majthényi Imre, Kiss Zoltán és Szokolay Tamás jutottak túl. A válogatás után augusztus 25-én bevonultak Szombathelyre, ahol jelentkeztek Orosz Béla alezredes repülőterparancsnoknál. Másnap már megkezdték a szoktató repüléseket, s a következő napok is ezzel teltek el: a javuló időjárás ellenére sem kezdték meg az ugrásokat.

⁹ SZOKOLAY TAMÁS: *Bertalan Árpád jellemzés*. OHL TGy 2880.

¹⁰ Uo. Bertalan a bécsújhelyi hadapródiskola elvégzése után az első világháborúban harcol. Az olasz fronton tüntette ki magát mint egy bosnyákokból – kiket a Monarchia legjobb katonáinak tartottak – álló rohamcsapat parancsnoka. Az osztag egy sikeres rajtaütésének köszönhetően – melynek során elpusztítottak olasz erődöket és a támadást akadályozó olasz tüzérségi alakulatot – a hadtest sikeres támadást vezetett a olasz erők ellen, s ez eredményezte a tolmeini áttörést. A háború után árkász századparancsnok, de közben Komáromban elvégzi a huszártiszti lovagló tanfolyamot. Önmagához is szigorú, de beosztottjaival mindig emberiségesen, de keményen bánó parancsnokként ismerték.

¹¹ Huszár: i. m. 10.

Az első magyar ejtőernyős alakulat (1938–1939)

Szombathelyen tudták meg a tisztek, hogy azért mégsem ők lesznek a magyar honvédség első ejtőernyős katonái. A csehszlovák válság arra készítette a honvédség vezetését, hogy kiképezzen néhány katonát ejtőernyős bevetés céljára. Mivel az idő sürgetett, a kiképzés meggyorsítása érdekében csak önként jelentkező karpaszományosok jelentkezését fogadták el, mert az érettségizetteket gyorsabban ki lehet képezni. A „testnevelési szaktanfolyam”-ra¹² 92 karpaszományosot irányítottak, akiknek 30 fős csoportokban, kéthetes turnusokban tervezték megtartani a szoktató repüléseket július 11. és augusztus 13. között, míg az ugrások szintén ilyen felosztásban július 13. és szeptember 24. között folytatódtak volna. A kiképzést Pápán és Szombathelyen indították be, de már ekkor is gondot okozott, hogy nem állt rendelkezésre szakképzett oktató. A sűrűn előforduló balesetek miatt mindkét tanfolyamot beszüntették.¹³

Az keret ejtőernyős kiképzésével a légierő 2/1. éjjeli bombázó századának parancsnokát, Czékus Béla századost bízták meg.¹⁴ A százados megbízását azon egyszerű tény indokolta, hogy a repülőtéren ő rendelkezett egyedül gyakorlati ugrási tapasztalattal. A légierő pilótái ugyanis csak elméletben sajtáttották el az ejtőernyős ugrás technikáját. Nem is bízták az ejtőernyőben, így használni is csak a legvégső esetben használták. Czékus százados egyszer ejtőernyővel hagyta el a zuhanó gépet, s ez a tény avatta őt a repülőtér legtapasztaltabb ejtőernyősévé.¹⁵ Ezen oknál fogva magáról az ugrásról nem sokat tudott mondani, de a levegőben való tájékozódás, meteorológia és navigáció terén jelentős segítséget tudott nyújtani.

A kiválasztott tisztek szeptember 1-jén közölték Czékus századossal ugrási szándékukat, s másnap megtörténtek az első ugrások. Ezekhez Heinecke típusú német hát- illetve Salvátor olasz hasernyőket használtak. Az ugráshoz a bombázószázad rendszeresített géptípusát, a Caproni

¹² Vkf 5. oszt javaslat a Vkf. úrnak. OHL 82.457. Eln. 5. vkf. 1938. 1938. május 15.

¹³ Huszár 11.

¹⁴ SZOKOLAY TAMÁS: *Az első ejtőernyős zászlóalj története*. Visszaemlékezés. OHL TGy 2880. (A továbbiakban: Visszaemlékezés.)

¹⁵ Visszaemlékezés.

Ca-101¹⁶ éjszakai bombázót használták. A tisztek két csoportban szálltak fel a repülőgép korlátozott befogadóképése miatt. Az első csoport ugrói (Vértes, Mátrai, Pataki, Majthényi) közül Vértes Béla és Mátrai Károly hadnagyok lába eltört, s így ejtőernyős karrierjüknek vége szakadt. A második csoport tagjai rendben földet értek.

Parancsnokuk, Bertalan Árpád visszaérkezve válogatókörútjáról, melynek során tiszthelyetteseket és tiszteseket toborzott a keret számára, szeptember 9-én végezte első ugrását, melynek során egyik bokája megrándult. Rájött, hogy a lábsérülések oka a nem megfelelő lábbeli. Ezért betiltotta a lovaglósizmában való ugrásokat is, s elrendelte, hogy mindenki bokapólyával védje a lábát várható sérülésektől.¹⁷ Az első ugrások során alakultak ki az ejtőernyős kiképzés később is követett szabályai. A folyamatosan gyűjtött tapasztalatoknak köszönhetően, melyeket aztán Bertalan a gyakorlatba is átvitt, az első évben sikerült minimalizálni a balesetek számát.¹⁸ Ilyen szabály volt például az is, hogy 10 km/h-nál nagyobb sebességű szélben tilos kezdőkkel ugrást végeztetni, s az, hogy miután mindenki önként jött az alakulathoz, mindenki szabadon is távozhat. Lédeczy hadnagy kérte is elengedését, amit Bertalan az előbbi elv szellemében engedélyezett is. Pótlására hívták be Tassonyi Edömért, aki Szokolay Tamáshoz hasonlóan szintén kiváló sívversenyző volt. A tiszthiány pótlására ekkor került az alakulathoz Makray Ferenc hadnagy is, aki már korábban is jelentkezett, de felettesei nem továbbították áthelyezési kérelmét.¹⁹

¹⁶ A Ca-101 típusú éjszakai bombázók 1933 és 1937 között érkeztek a Magyar Királyi Honvédtiszhadvezetés állományába, összesen 15 darab ezekből alakult meg Szombathelyen két éjjeli bombázó század, a 2/1. „Boszorkány” és a 2/2. „Fekete macska”, Czékus Ferenc és Sasváry József századosok parancsnoksága alatt. 1944-ig álltak szolgálatban, inkább szállító feladatokra, mint harcra bevetésre. Teljesítményénél fogva csak kevés számú ugró befogadására volt alkalmas. Általában 5 fő ejtőernyőst szállított, ennél fogva az ejtőernyős csapat légi szállítási igényeit csak korlátozott mértékben elégítette ki. Lásd Bonhardt-Sárhidai –Winkler: i. m. 370–371.

¹⁷ Visszaemlékezés.

¹⁸ Huszár: i. m. 13.

¹⁹ Visszaemlékezés.

A közben megérkező tisztes keret tagjai – a majdani század rajparancsnokai –, összesen 20 fő, tíznapos képzés után, szeptember 20-án ugrott először. Ezalatt a hadvezetés meghatározta az alakulat szervezetét a következő – 1938/1939-es – évre. Az intézkedés szerint a újonnan felállított század az új 7. (régi hadrendben 5.) gyalogezred kötelékében kerül felállításra. Állomáshelyül Szombathely városát jelölik ki. Szabályozzák a század emberanyagának sorozását is. E szerint a szükséges személyi állomány rátermettség és önkéntes jelentkezés alapján, a honvédség állományából kell fedezni. A megállapított szervezeti struktúra szerint a század szakaszonként 2 golyószórós, 2 robbantó és 1 híradó rajjal alakul meg.²⁰

Az alakulat légi kiképzését több tényező is hátráltatta. Az egyik az, hogy a szállítógépként használt Ca-101-esek nem tartoztak szervezetszerűen az alakulathoz, így az ejtőernyős feladatokat saját feladatuk ellátása mellett kellett végezniük. Gondot okozott a kevés és egyes típusoknál elavultnak is mondható ejtőernyőkészlet, melyek amúgy is alacsony számát tovább csökkentette az, hogy a túlzott igénybevételtől néhány darab mindig a székesfehérvári javítóüzemben volt.²¹ A hiány olyan mértékű volt, hogy nem állt rendelkezésre annyi ejtőernyő, ahány katonája volt a századnak.²²

A Felvidéken zajló események miatt a bombázókat elvezényelték, s így repülőgéphiány miatt nem lehetett folytatni az ejtőernyős kiképzést. Ezért szeptember végétől intenzív földi felkészítés folyt, főleg robbantás, lövészet, gránátdobás. Október 27-én már egy, a MÁV által rendelkezésre bocsátott vashíd robbantását is el tudták végezni. A parancsnok által szervezett autóvezető-tanfolyam keretében az állomány elsajátította a személy- és tehergépkocsi vezetését, sőt néhányan a mozdonyvezetést is megtanulták. Arra is kiképzést kaptak – mivel az ejtőernyősök egyik fontos alkalmazási területe a diverzió és szabotázs – hogy mindezen járműfajtákat hogyan kell használatlaná tenni.²³ A kiképzési év további részében is

²⁰ *Szervezési intézkedések az 1938/39 évre.* OHL. 2687. eln. 1. vkf. 1938.

²¹ Huszár: i. m. 14.

²² Visszaemlékezés.

²³ Huszár 15.

főleg ezen készségek fejlesztésén volt a hangsúly, alapos térképismerettel kiegészítve.²⁴

Közben Székesfehérvárott folytak egy magyar tervezésű és gyártású ejtőernyő próbái. Hesh Ákos mérnök Bertalan Árpád tanácsai alapján és támogató segítségével tervezte mind a légierő, mind az ejtőernyős csapatok igényeit kielégítő ejtőernyőjét. 1938 novemberében Bertalan vezetésével a századtól 4 fős tiszti csoport próbálta ki az új ernyőt, és javasolt változtatásokat a deszant igényeknek megfelelően.²⁵ Az új ernyő átvételét 1939. január 31-én végezte a Légierő és a honvédelmi minisztérium szakértőiből álló bizottság, melynek tagja volt Bertalan Árpád százados is²⁶ mint az ejtőernyős kiképző század parancsnoka.

A bizottság jelentése és a kedvező költségtényezők – mivel olcsóbb volt mint a külföldi típusok, de ugyanolyan jó minőségű – miatt „*a magyar ejtőernyő rendszeresítése és annak Magyarországon való gyártása célszerűnek, hasznosnak és kivihetőnek mutatkozik, tehát a magyar királyi Honvéd Rep. Kísérleti Intézet javasolja a magyar királyi Honvéd Központi Rep. javító Műhely és Raktár által tervezett ülő, hát, beakasztható és kettős gyakorló ejtőernyők rendszeresítését.*”²⁷

Közben az alakulatot parancsnoka egy rövidebb időre – kényszerből – magára hagyta. 1939 februárjában egy tervezett ugrógyakorlat útvonalát repülte be Ju-86 típusú repülőgéppel, s ennek során balesetet szenvedett. Eltört a lábszára, térde, és bordái is több helyen sérültek. A kórházban töltött idő alatt ideiglenesen Tassonyi Edömér vette át a század parancsnokságát.²⁸ Közben, a kárpátaljai hadműveletek időszakában, harckészültségbe helyezték őket: A bevetés s a harci tapasztalatok szerzése elmaradt. Egy fontos tanulság azért akadt: a megfelelő ledobótartályok hiánya nagyon akadályozhatja az alakulat bevetését. Az ebből fakadó problémákat az

²⁴ *Az ejtőernyős század szervezési kérdései.* OHL VKF 1939. 4415/eln.

²⁵ Visszaemlékezés.

²⁶ *Magyar tervezésű ejtőernyő rendszeresítési javaslat.* VKF. 1. oszt. 1939. 3607/eln. 2. mell.

²⁷ *Magyar tervezésű ejtőernyő rendszeresítési javaslat.* VKF. 1. oszt. 1939. 3607/eln.

²⁸ Visszaemlékezés.

ejtőernyő-tervező Hesh Ákos oldotta meg, aki Majthényi tervei alapján megalkotta a szükséges ejtőtartályokat.²⁹

Bertalan törései közben összeforrottak, s a kórházból egy budapesti szanatóriumba került. Orvosi szakvélemény szerint a merev térde miatt többet nem ugorhat. Ennek ellenére rendszeresen mozgatta, gyakoroltatta sérült térdét. Ezt olyan intenzíven végezte, hogy az ápolók sem bírták hallgatni az ízületek ropogását, s ilyenkor valósággal menekültek a kórteremből.³⁰ Később is, miután visszatért az alakulathoz, a sebészorvosok többször figyelmeztették, hogy nem ugorhat. Ő ennek ellenére nem adta fel. 1939 szeptemberében kezdte meg újra az ugrásokat. Repülőruhájának ülőrészére gumipárnát szereltetettm és egészséges lábával talajt fogva, ülő helyzetben fejezte be az ugrást.³¹

A határozatok és erőfeszítések ellenére a század a kitűzött időpontban nem érte el a hadrafogható állapotot. A már fennálló század bizonytalan helyzetére utal az 1939. augusztus 8-án megtartott értekezlet.³² Az ülésen felmerült a kérdés: szükséges-e ilyen nagy költségű alakulat felállítása. Ezt a kérdést támogatták, mégpedig úgy, hogy 4 század felállítását határozták el. Eszerint 1939. október 1-re a század békehadrendjét kell kiállítani, és 1940. április 1-re pedig egy hadrafogható századot. A követelmények megjelentek a kiadott kiképzési rendeletben is.³³ Ugyanakkor azt is megállapították, hogy az anyagi hiány és kiképzettségbeli hiányosságok miatt a század esetleg csak részben lesz menetkész 1940. április 1-re. Meghatározták alárendeltségi viszonyait is. E szerint a század a legfelsőbb vezetés kezében marad, amely a földi erők vonalán rendelkezik vele, békében pedig a III. (szombathelyi) hadtest útján. Mivel a Légierő nem tudja tovább vállalni az alakulat finanszírozását, a felállítás költségeit a HM. III. csoportfőnökségnek kell vállalni (1,8 millió pengő laktanyákra, hangárookra). A szállító repülőgépek okozta gondok megszüntetése érdekében rendelkeztek arról,

²⁹ Huszár 21–22.

³⁰ Visszaemlékezés.

³¹ Huszár 27.

³² *Az ejtőernyős század szervezési kérdései.* OHL VKF 1939. 4415/el.

³³ *Kiképzési rendelet az 1939/1940. kik. évre I. rész.* OHL VKF 1939. 4709/el.

hogy a kiképzéshez szükséges repülőszemélyzetet a légierő tartósan vezényelje a századhoz. Ezzel kapcsolatban megállapítják, hogy bombázógépek nem alkalmasak ejtőernyős célra, igazából utasgépek beszerzése lenne kívánatos, s ezért kap a század 2 darab Savoia 75³⁴ típusú gépet az utasforgalomból, ejtőernyős célra átalakítva, és 3 darab Ca-101 bombázót, a légierő állományából. Az alakulat elhelyezésére Tapolcát javasolja, de később felmerült Várpalota is, az ott lévő gyalogsági kiképzőtábor miatt.³⁵

Augusztus 7-ig, az 1938/39-es kiképzési év tizedik hónapjáig az alakulat az anyagi hiányok ellenére 600 ugrást hajtott végre.³⁶ Szeptember 5-re a század személyi állományát 6 fő tiszt és 41 fő legénység alkotta. Anyagi és fegyverzeti helyzete pedig az alábbiak szerint alakult: 1 darab átalakított SM-75 szállítórepülőgép, 1 darab nehézpuska, 1 darab golyószóró, 40 puska, 6 darab géppisztoly, 28 darab pisztoly, 58 900 31 M éles lőszer. 563 9 mm-es pisztolylőszer, 30 kg robbanóanyag, 3 dob gyújtószinór, 322 darab 31M kézigránát, 1440 darab 36M kézigránát, 2 darab anyagledobózsák, 1 darab golyószóró ledobózsák, 1 darab géppuska ledobózsák és 33 darab ejtőernyő, melyből 11 javításon van. Kiderül továbbá, hogy egyáltalán nincs géppisztolylőszer. A legénység ejtőernyősugrásra teljesen ki van képezve, de a javításon lévő ernyők miatt csak 22 fő ugorhat egyszerre.³⁷

³⁴ Ez a repülőgép a Savoia-Marchetti SM-75 szállító repülőgép. 1938-ban vásároltak belőlük 5 darab, utasszállításra. Az olasz ipar nem volt képes produkálni a kellő minőséget, így gyakran keletkeztek meghibásodások a gép hidraulikai rendszerében. A magyar kívánságra beépített WM-14A (Weiss Manfréd) típusú csillagmotorok beépítése sem sikerült tökéletesen, hűtési zavarok és motorhibák miatt gyakran kényszerültek leállásra, így a légiforgalom pilótái a vezetéssel egyetértésben már 1940-től lemondtak használatukról. A gépeket a Weiss Manfréd-gyár közreműködésével ejtőernyős csapatszállító, illetve legénység-szállítókká alakították át. Ennek során önvédelemre szolgáló géppuska-tornyokkal is ellátták őket. Egészen 1945-ig használatban voltak, amikor is megmaradt két példányukat felrobbantották. Bonhardt: i. m. 304–305.

³⁵ *Az ejtőernyős század szervezési kérdései.* OHL VKF 1939. 4415/el.

³⁶ Uo.

³⁷ Harcértékjelentés. OHL VKF. 1939. 4415/el.

Az első magyar ejtőernyős alakulat (1938–1939)

Annak eredményeképp, hogy a hadvezetés végre határozottan kézbe vette az ejtőernyős keret ügyeit, 1939. október 1-jével Pápán nyerve végleges elhelyezést, megalakult a Magyar Királyi Honvéd Ejtőernyős Század. Állományügyekben és gazdaságilag a 4/III. zászlóaljnak rendelték alá. Repülési szakügyekben 3/II. könnyűbombázó repülő osztály alá tartoztak, míg a kiképzésből és területi elhelyezkedésből fakadó ügyekben a III. hadtest parancsnoksága lett az illetékes felsőbb szerv. A személyi állományt Pápán, a korábbi huszárlaktanyában szállásolták el, míg repülőgépeket a pápai repülőtérré helyezték el, hangárhiány miatt egyelőre csak sátorhangárokból.³⁸

A még júniusban kibocsátott felhívás hatására a különböző egységektől jelentkező katonák közül október 4-én mintegy 400 jelentkező gyülekezett Pápán. Már mindannyian átettek egy alapos orvosi vizsgálaton, így már csak a sajátos ejtőernyős kiválasztáson kellett túlélniük. A szemle után, melynek során Bertalan százados az alkalmatlannak ítélteteket elküldte, bemutatót rendeztek a megmaradtaknak. Ennek során az alakulat két tisztje ugrott ejtőernyővel, és nyitásra alkalmatlanná tett ejtőernyővel kidobták velük azt a fabábut is, melyet az ernyők kipróbálására használtak. A tisztek sikeresen értek földet, a fabábu persze lezuhant. A parancsnok ezután azzal vigasztalta a jelentkezőket, hogy ez nem is rossz arány. Aki ez után is maradni akart, azokkal kezdték el a kiképzést. Az első válogatón mintegy 150 fő maradt bent, akik a század első újoncaiként kerültek a honvédség átlagos színvonalát meghaladó kiképzés alá.³⁹

Kezdetben az új állomáshely korántsem adott okot a teljes elégedettségre. A hiányos berendezés, a szegényes állapotok csak hetek, hónapok múltán változtak, ahogy a honvédségi raktárakól fokozatosan kiutalták a szükséges bútortzatot.⁴⁰

Az ejtőernyős századhoz csatolták a „m. kir. honv. ejtőernyős század repülő részlege” néven az ejtőernyős szállítószázadot. A repülőgépek közül

³⁸ *Ejtőernyős század felállítása.* OHL VKF. 1939. 1. oszt. 4889/eln.

³⁹ Huszár 35.

⁴⁰ Visszaemlékezés.

az SM-75-ösök Szombathelyen maradtak a tartalékkészletekkel együtt, s a napi gyakorlatok során onnan települtek át Pápára.⁴¹ A kiképzéshez szükséges üzemanyagot a Légierő-parancsnokság bocsátotta rendelkezésre. Addig, míg a század nem kapott saját gépjárműveket, a III. hadtestparancsnokságot utasításították: vezényeljen át legalább két tehergépkocsit.⁴²

Az ejtőernyőzés terén végzett munka nem maradt elismerés nélkül személyi vonalon sem. Tassonyi Edömér főhadnagyot az ejtőernyős kiképzés terén kifejtett eredményes tevékenységéért okirati dícsérő elismerésben részesítették.⁴³ Alig egy hónappal a Pápára költözés és a századdá alakulás után az alakulat parancsnokát, vitéz Bertalan Árpádot, 1939. november 1-jével őrnaggyá léptették elő.⁴⁴

Novemberben és decemberben elsősorban a bevonult újoncok ugróki képzése folyt, amit nagyban hátráltatott az a tény, hogy a Savoiahoz nem volt állandó pilóta, így csak alkalomadtán használhatták. Novemberben vezényelték Pápára Segesvári főhadnagyot a Savoia szállítógép pilótájának, így jelentősen gyorsult az ugróki képzés, mivel ez a repülőgép egy felszállással annyi ejtőernyőst tudott magával, mint a Caproni négygyel.⁴⁵

1939-re tehát létrejött az első magyar ejtőernyős alakulat, amely ha lassan is, de egyre közeledett a bevetethetőség elérése felé. Az anyagi, technikai, módszertani és tapasztalatbeli hiányosságokat fokozatosan sikerült eltüntetni, javítani. Ezt sokszor nem is anyagi ráfordítással, hanem találékonysággal, személyes helyállással, kemény munkával érték el. Már akkor is tudták, hogy egy ejtőernyősnek elit harcosnak kell lennie, amit intenzív, a többi honvédségi alakulathoz képest valóságosabb kiképzéssel igyekeztek elérni. A fegyelemnek és a kiképzésnek köszönhetően sikerült a balesetek számát minimális szinten tartani. A kitűnő csapatszellem a tisztek és a legénység közti bajtársias viszonynak és a kemény, de emberséges bánás-

⁴¹ *Ejtőernyős század felállítása.* OHL VKF. 1939. 1. oszt. 4889/el.

⁴² *Az ejtőernyős század felállítása 1939. okt. 1-re.* OHL VKF. 1939. 1. oszt. 4787/el.

⁴³ *Honvédségi Közlöny.* 1939/10. sz.

⁴⁴ *Honvédségi Közlöny.* 1939/11. sz.

⁴⁵ Huszár: i. m. 37.

Az első magyar ejtőernyős alakulat (1938–1939)

módnak köszönhetően alakult ki. Ennek, a korban kissé idegen szellemiségnek a kialakulása nagyban kötődik a parancsnok, Bertalan Árpád személyiségéhez, aki mindig élen járt munkában, példamutatásban egyaránt.⁴⁶

Felhasznált irodalom, források

BONHARDT ATTILA – SÁRHIDAI GYULA – WINKLER LÁSZLÓ: *A magyar királyi honvédség fegyverzete*. Budapest, é. n. Zrínyi.

DOMBRÁDY LÓRÁND – TÓTH SÁNDOR: *A magyar királyi honvédség. 1919–1945*. Budapest, 1987.

DOMBRÁDY LÓRÁND: Egy ejtőernyős akció 1941-ben. *História*, 1980. évf. 4. sz. 22–23.

Ejtőernyősök a horthysta hadseregben. *História*, 1982. évf. 1. sz. 12.

HUSZÁR JÁNOS: *Honvéd ejtőernyősök Pápán, 1939–1945*. Pápa, 1993.

Honvédségi Közlöny.

Magyar Katonai Szemle.

NAGYVÁRADI SÁNDOR – M. SZABÓ MIKLÓS – WINKLER LÁSZLÓ: *Fejezetek a magyar katonai repülés történetéből*. Budapest, é. n.

Országos Hadtörténelmi Levéltár (OHL). Vezérkari Főnökség iratanyaga (VKF).

Országos Hadtörténelmi Levéltár. Tanulmány Gyűjtemény (TGy).

M. SZABÓ MIKLÓS: *A magyar királyi honvéd légió a második világháborúban*. Budapest, 1987.

⁴⁶ Visszaemlékezés, Huszár.